

Bibliography on commons in The Netherlands

ACKER STRATINGH, Gozewijn, 1865. *Marken in Friesland*. Verslagen en mededeelingen der Koninklijke Akademie van Wetenschappen. Afd. Letterkunde, Vol. 9. Amsterdam.

AERTS, E. et al., 1994. *De centrale overheidsinstellingen van de Habsburgse Nederlanden (1482-1795)*, Vol. 2. Brussel: Algemeen Rijksarchief en Rijksarchief in de Provinciën.

BARENTSEN, P. A., 1935. *Het oude Kempenland. Eene proeve van vergelijking van organisme en samenleving*. Groningen.

BARON SLOET, J. J. S., VAN SEVENHOVEN, A. H. M., VAN VEEN, J. S., and VAN GENT, L. F., 1912. *Register op de leenaktenboeken van het vorstendom Gelre en graafschap Zutphen, Kwartier van Nymegen Overkwartier, Kwartier van Zutphen, Kwartier van Arnhem, Leenen buiten Gelderland*. Arnhem: Quint.

BARON SLOET, L. A. J. W., 1847. Regten en gewoonten der Hertmermark. *Nederlandsche jaarboeken voor regtsgeleerdheid en wetgeving*, 9, 486-524.

BARON SLOET, L. A. J. W., 1852-5 . *Bijdragen tot de kennis van Gelderland*. Arnhem: I.A. Nijhoff.

BASTIAENS, J., 1994. Bodemsporen van beddenbouw in het zuidelijk deel van het plaggenlandbouwareaal. getuigen van 17e-eeuwse landbouw intensivering in de Belgische provincies Antwerpen en Limburg en de Nederlandse provincie Noord-Brabant. *Historisch-Geografisch Tijdschrift*, 3, 81-90.

BEEKMAN, Anton A. and HENSEN, Antonius H. L., 1922. *De Nieuwe bisdommen in de noordelijke Nederlanden 1559-1561*. Geschiedkundige Atlas van Nederland. 's-Gravenhage: M. Nijhoff.

BEEKMAN, A. A., 1938. *Geschiedkundige atlas van Nederland*. 's-Gravenhage: M. Nijhoff.

BEEKMAN, A. A., 1913. *Geschiedkundige atlas van Nederland*. 's-Gravenhage: M. Nijhoff.

BEEKMAN, Albert A., 1932. *De Gewesten van Noord- en Zuid-Nederland in 1300 ... Tweede geheel herziene en bijgewerkte druk*. Geschiedkundige Atlas van Nederland. 's-Gravenhage: M. Nijhoff.

BEEKMAN, Albert A., 1929. *De Gewesten van Noord- en Zuid-Nederland in 1300*. Geschiedkundige Atlas van Nederland. 's-Gravenhage: M. Nijhoff.

BEEKMAN, Albert A., 1917. *Opmerkingen omtrent de grensteekening in de zuidelijke Nederlanden. -De Voormalige zeeboezems in Friesland ten westen en ten oosten van de Lauwers*. Geschiedkundige Atlas van Nederland.

BEEKMAN, Albert A., 1916. *Holland, Zeeland en Westfriesland in 1300*. Geschiedkundige Atlas van Nederland, Vol. II. Holland ten zuiden van het IJ. pp. 104. 1920. I. Holland's Noorderkwartier. pp. 54. 1916. III. Zeeland. pp. 115. 1921. 's-Gravenhage: M.Nijhoff.

BEEKMAN, Albert A., 1913. *De Republiek in 1795 met de heerlijkheden, ambachten, enz. Detailkaart in 19 bladen, etc*. Geschiedkundige Atlas van Nederland. 's-Gravenhage: M. Nijhoff.

BEELAERTS VAN BLOKLAND, W. A., 1907. *Stichtsche, Gaasbeeksche en Overijsselsche leenen, gelegen in Gelderland*. Werken, uitgegeven door Gelre. Arnhem: Gouda Quint.

BEENAKKER, J., 1986. De agrarische veenlandschappen. In: *Het Nederlandse landschap. Een historisch-geografische benadering*, ed. Anonymous, 39-45. Utrecht

BEHETS, J., 1969. *De plattelandsgemeente in het Graafschap Loon en het Omliggende van de vroege Middeleeuwen tot aan de Franse Revolutie*. Bokrijk.

BIELEMAN, J., 1996. Van traditionele naar technologische vruchtbaarheid en verder.... Het mestprobleem in de Nederlandse landbouw in historisch perspectief. *Tijdschrift voor ecologische geschiedenis*, 2, 2-8.

BIELEMAN, J., 1987. *Boeren op het Drentsche zand, 1600-1910. Een nieuwe visie op de 'oude' landbouw*. Wageningen: Afdeling agrarische geschiedenis landbouwuniversiteit Wageningen.

BIELEMAN, Jan, 1996. Dutch agriculture 1850-1925; responding to changing markets. *Jahrbuch für Wirtschaftsgeschichte*(1), 11-51.

BIELEMAN, Jan, 1992. *Geschiedenis van de landbouw in Nederland 1500-1950: veranderingen en verscheidenheid*. Meppel/Amsterdam: Boom.

BINNERTS, T., 1908. Het weiderecht van de ingezetenen in de "Broeklanden van IJsselham". *Themis : regtskundig tijdschrift : verzameling van bijdragen tot de kennis van het publiek- en privaatrecht*, 69, 315-85.

BLINK, H., 1929. *Woeste gronden, ontginning en bebossching in Nederland voormaals en thans*. 's-Gravenhage: Mouton.

BLINK, H., 1904. *Geschiedenis van den Boerenstand en den Landbouw in Nederland*. Groningen: J.-B. Wolters.

BLINK, H., *Kaart der woeste gronden in Nederland*. Amsterdam: Afdeeling Amsterdam der Nederlandsche Heidemaatschappij.

BLOCKMANS, Willem P., PREVENIER, Walter, FACKELMAN, Elizabeth, and PETERS, Edward, 1999. *The promised lands the Low Countries under Burgundian rule, 1369-1530*. Philadelphia: University of Pennsylvania press.

BLOK, D. P., 1981. Hoofdlijnen van de bewoningsgeschiedenis. In: *Algemene Geschiedenis der Nederlanden*, Vol. 1, ed. D. Blok et al., 143-64. Haarlem: Fibula-Van Dishoeck.

BLOM, J. C. H. and LAMBERTS, E., 2001. *Geschiedenis van de Nederlanden*. Baarn: H B.

BLOND, Bruno, 1987. *De sociale structuren en economische dynamiek van 's Hertogenbosch (1500-1550)*. Bijdragen tot de geschiedenis van het Zuiden van Nederland. Tilburg: Stichting Zuidelijk Historisch Contact.

BOONE, Marc, 2001. Elites urbaines, noblesse d'état: bourgeois et nobles dans la société des Pays-Bas bourguignons (principalement en Flandre et en Brabant). In: *Liber Amicorum Raphael de Smedt. 3: Historia*, eds. Jacques Paviot and Raphael De Smedt, 61-86. Leuven: Peeters.

BOONSTRA, Onno W. A., VAN DER WOUDE, A. M., SNELDERS, H. A. M., and VAN ZANDEN, Jan L., 1984. *Demographic transition in the Netherlands a statistical analysis*. Wageningen: Landbouwhogeschool.

BRUGMANS, I. J., 1969. *Paardenkracht en mensenmacht: sociaal-economische geschiedenis van Nederland, 1795-1940*. 's-Gravenhage: Nijhoff.

BRUGMANS, I. J., 1930. De economische politiek van Koning Willem I. *Bijdragen voor Vaderlandsche Geschiedenis en Oudheidkunde*, X (VIe serie), 1-14.

BRUSSE, Paul, 1999. *Overleven door ondernemen. De agrarische geschiedenis van de Over-betuwe 1650-1850*. Wageningen: Afdeling Agrarische Geschiedenis Wageningen Universiteit.

BUEGER, A. H., 1981. Ontginningsgeschiedenis in Nederland in de 19de eeuw. *Spiegel Historiae*, 16 (7/8), 400-6.

BUIKS, C. J. M., 1990. Veldnamen en landbouwgeschiedenis in de Baronie van Breda. *Noordbrabants Historisch Jaarboek*, 7, 206-43.

BUIKS, Chr, 1988. Oude landmaten in de Baronie van Breda. *Brabants Heem*, 2, 61-70.

BUISMAN, J., 1984. *Bar en boos. Zeven eeuwen winterweer in de Lage Landen*. Baarn: Bosch & Keuning nv.

BULT-EPKO, J., 1986. *Ontginning en bewoning ten noorden van Maasmond en de landschappelijke veranderingen die daarbij optraden*. Amersfoort: Rijksdienst voor het oudheidkundig bodemonderzoek.

CAPPERS, Wim, 1997. *Haarle's hang naar eigenheid : sporen in het zand ten westen van de Sallandse Heuvelrug*. Haarle.

COOPMANS, J. P. A., 1987. De betekenis van de gemeenten voor de dorpswetgeving in de Meyerij van 's-Hertogenbosch (1250-1650). In: *Ter recognitie: opstellen aangeboden aan prof. mr. H. van der Linden bij zijn afscheid als hoogleraar in de Nederlandse rechtsgeschiedenis aan de Vrije Universiteit*, eds. C. Streefkerk and S. Faber, 139-54. Hilversum.

COORNAERT, M., 1966. De ommeloper, het middeleeuws kadasterboek. *Rond de Poldertorens*, VIII, 5-26.

COOSEN, Jon., 1977. *Geschiedenis & landschap van de marke Dulder : een vegetatiekundig onderzoek*. PhD thesis. Universiteit van Amsterdam.

COSQUINO DE BUSSY, A. I., 1925. *Marken in Utrecht*. Geschiedkundige atlas van Nederland. 's-Gravenhage: M. Nijhoff.

CRAEYBECKX, J., 1978. Het agrarisch bedrijf (1894-1914). In: *Algemene Geschiedenis der Nederlanden*, Vol. 13, *Nieuwste Tijd: Nederland en België, 1840-1914, tweede helft*, ed. D. Blok et al., 226-7. Haarlem.

CRAEYBECKX, J., 1977. Agrarisch bedrijf. In: *Algemene Geschiedenis der Nederlanden*, Vol. 12, *Nieuwste Tijd: Nederland en België, 1840-1914, eerste helft*, ed. D. Blok et al., 20-33. Haarlem.

CRAEYBECKX, J., 1977. Het agrarisch bedrijf (1844-1873). In: *Algemene Geschiedenis der Nederlanden*, Vol. 12, *Nieuwste Tijd: Nederland en België, 1840-1914, eerste helft*, ed. D. Blok et al., 20-33. Haarlem.

CRAEYBECKX, J., 1977. Boeren 1844-1894. In: *Algemene Geschiedenis der Nederlanden*, Vol. 12, *Nieuwste Tijd: Nederland en België, 1840-1914, eerste helft*, ed. D. Blok et al., 99-105. Haarlem.

CRAEYBECKX, J., 1977. Het agrarisch bedrijf (1873-1894). In: *Algemene Geschiedenis der Nederlanden*, Vol. 12, *Nieuwste Tijd: Nederland en België, 1840-1914, eerste helft*, ed. D. Blok et al., 12-7. Haarlem.

CRAEYBECKX, J., 1977. De boeren. In: *Algemene Geschiedenis der Nederlanden*, Vol. 12, *Nieuwste Tijd: Nederland en België, 1840-1914, eerste helft*, ed. D. Blok et al., 286-93. Haarlem.

DAVIDS, Karel, LUCASSEN, Jan, and VAN ZANDEN, Jan L., 1988. *De Nederlandse geschiedenis als afwijking van het algemeen menselijk patroon een aanzet tot een programma van samenwerking*. Amsterdam: IISG.

DE BELDER, J., 1981. Stad en platteland: inleiding tot de problematiek. *Taal en sociale integratie*, (4), 169-82.

DE BELDER, J., 1977. Adel en burgerij 1840-1914. In: *Algemene Geschiedenis der Nederlanden*, Vol. 12, *Nieuwste Tijd: Nederland en België, 1840-1914, eerste helft*, ed. D. Blok et al., 78-98. Haarlem.

DE BLÉCOURT, A. S. and FISCHER, H. F. W., 1959 (7th printing). *Kort begrip van het oud-vaderlands burgerlijk recht*. Groningen / Jakarta.

DE BOCK, E., 1963. *De Nederlanden*. Hasselt: S.n.

DE BOER, D. E. H. and MARSILJE, J. W., 1987. *De Nederlanden in de late middeleeuwen*. Utrecht: Het Spectrum.

DE GOESIN, P. F., S.a.. *Waerschouwinge Raekende de Ziekte die zig heeft veropenbaert onder het Hoorn-vee in sommige Provintien van deze Nederlanden*. Brussel.

DE HAAN, H. J. and HOPPENBROUWERS, P. C. M., 1998. Intergenerational transfer of rural property in the Netherlands. Law, moral code and practice (sixteenth-twentieth centuries). *Mélanges de l'école Française de Rome*, 110 (1), 339-55.

DE MEERE, J. M. M., 1982. *Economische ontwikkeling en levensstandaard in Nederland gedurende de eerste helft van de negentiende eeuw aspecten en trends*. Cahiers sociale geschiedenis. 's-Gravenhage: Nijhoff.

DE MEYERE, J. C., 1937. *Oude nog bestaande zakelijke rechten*. Amsterdam.

DE MOOR, M., SHAW-TAYLOR, L., and WARDE, P., 2002. Comparing the historical commons of north west Europe. An introduction. In: *The management of common land in north west Europe, c. 1500-1850*, eds. M. De Moor, L. Shaw-Taylor and P. Warde, 15-32. Turnhout: Brepols.

DE MOOR, M., SHAW-TAYLOR, L., and WARDE, P., 2002. Preliminary conclusions. The commons of north west Europe. In: *The management of common land in north west Europe, c. 1500-1850*, eds. M. De Moor, L. Shaw-Taylor and P. Warde, 247-60. Turnhout: Brepols.

DE MOOR, Martina, SHAW-TAYLOR, Leigh, and WARDE, Paul, 2002. *The management of common land in north west Europe, c. 1500-1850*. CORN publication series, 8. Turnhout: Brepols.

DE MOOR, Tine, 2006. The Silent Revolution: A New Perspective on the Emergence of Commons, Guilds, and Other Forms of Corporate Collective Action in Western Europe. *International Journal of Social History*, 53 (Suppl. 16), 175-208.

DECKERS, L., 1912. *De landbouwers van den Noordbrabantschen zandgrond*. Eindhoven:

DEJONGH, Guy, 1999. Revolutie, immobilisme of geleidelijkheid? De landbouwontwikkeling in het Noordzeegebied, 1750-1850. Een historiografische verkenning. *NEHA-Jaarboek*, 62, 26-50.

DEJONGH, Guy, S.a.. Agrarische revolutie, multiseculair immobilisme of graduele ontwikkeling ? De landbouwontwikkeling in het Europese Noordzeegebied, 1750-1850. Leuven.

DEJONGH, Guy et al., 1996. *De Nederlandse en Belgische landbouwproductiviteit in de negentiende eeuw. Een comparatief perspectief.*

DEMOED, H. B., 1995. Marken en maalschappen. In: *Anderhalve eeuw Gelderse landbouw: de geschiedenis van de Geldersche Maatschappij van Landbouw en het Gelderse platteland*, ed. Anonymous, 122-41.

DEMOED, Hendrik B., 1987. *Mandegoed, schandegoed: een historisch-geografische beschouwing van de markeverdelingen in Oost-Nederland in de 19e eeuw.* Zutphen: Walburg Pers.

DEURLOO, M. C., 1976. Clusteranalyse van kwantitatieve gegevens, uitgewerkt voor een agrarische karakteristiek van de Nederlandse landbouwgebieden. *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie*, (67), 213-29.

DHONDT, J. and BRUWIER, M., 1970. The industrial revolution in Belgium and Holland 1700-1914. In: *The Fontana Economic history of Europe*, Vol. dl. 4, ed. Anonymous, 5-41. Londen

DIRKX, G. H. P., 1998. Wood-pasture in Dutch Common Woodlands and the Deforestation of the Dutch Landscape. In: *The Ecological History of European Forests*, eds. K. J. Kirby and Ch Watkins, 53-62: CAB International.

DIRKX, G. H. P., 1997. *...ende men sal van een erve ende goedt niet meer dan een trop schaepse holden... : historische begrazing van gemeenschappelijke weidegronden in Gelderland en Overijssel.* Wageningen: DLO-Staring Centrum.

DROESEN, W. J., 1927. *De gemeentegronden in Noord-Brabant en Limburg en hunne ontginning. Eene geschied- en landhuishoudkundige studie.* Roermond:

EIJKEN, E. D., 1966. *Inventaris van het rechterlijk archief van het Landgericht Haaksbergen.*

ENGELLEN, D. O., 1894. De procedure van de markenwet. *Rechtsgeleerd magazijn: tijdschrift voor binnen- en buitenlandsche rechtsstudie*, 13, 155-79.

ENKLAAR, D. T., 1954. Gemengde marken. *Verslagen en mededeelingen / Vereeniging tot Uitgave der Bronnen van het Oude Vaderlandsche Recht*, 11, 71-8.

ENKLAAR, D. T., 1941. *Gemeene gronden in Noord-Brabant in de Middeleeuwen.* Utrecht: Kemink.

ENKLAAR, D. T., 1937. Eltensche hoven en Geldersche marken. *Verslagen en mededeelingen / Vereeniging tot Uitgave der Bronnen van het Oude Vaderlandsche Recht*, 9, 164-73.

ENKLAAR, Diederik T., 1932. *Middeleeuwsche rechtsbronnen van stad en lande van Gooiland*. Werken der Vereeniging tot uitgave der bronnen van het oude vaderlandsche recht. Reeks 3 ; no. 3. Utrecht: Kemink.

FEENSTRA, H., 1998. Iets over maatschappelijke structuren in het laat-middeleeuwse Humsterland. In: *Het Noorden in het midden : opstellen over de geschiedenis van de Noord-Nederlandse gewesten in Middeleeuwen en Nieuwe Tijd*, eds. D. E. H. de Boer, R. I. A. Nip and R. W. M. van Schaik, 31-45. Assen.

FEITH, H. O., 1846. Selwerder Landregt van Karel van Gelre, van Louwmaand 1529, met aantekeningen; toegevoegd zijn: Constitutie der meene Meente van Selwerd, van 1482; Selwerder Geregtsorde van 1546; Selwerder Costumen van 1571; Beknopt geschiedkundig overzicht van Selwerd en diens regten. *Verhandelingen ter nasporing van de wetten en gesteldheid onzes vaderlands, waarbij gevoegd zyn eenige analecta tot dezelve betrekkelyk door een genootschap te Groningen Pro excolendo iure Patrio*, 6, 597-670.

FROST-BRÄCESSEL, J., 1909. *Agrarverfassung, Handelpolitik und Arbeiterfrage in Holland und Belgien*. Berlin: Verlachsbuchhandlung Paul Parcy.

FRUIN, Robert T., 1892-1903. *De Middeleeuwsche rechtsbronnen der kleine steden van het Nedersticht van Utrecht*. Werken der Vereeniging tot Uitgave der Bronnen van het Oude Vaderlandsche Recht ; 1ste reeks, Vol. 13. 's-Gravenhage: Nijhoff.

GIJSSELING, M. and VERHULST, A., 1969. *Nederzettingsnamen en nederzettingsgeschiedenis in de Nederlanden, Noord-Frankrijk en Noord-West-Duitsland*. Amsterdam.

GILISSEN, J., 1955. Romeins recht en gewoonterecht: het Romeins recht in de Zuidelijke Nederlanden op het einde der Middeleeuwen. *Tijdskrif vin Hedendaagse Romeins Hollandse Reg*, 19, 97-139.

GOOREN, H. and HEGER, H., 1993. *Per mud of bij de week gewonnen: de ontwikkeling van de beloningssystemen in de Groningse landbouw, 1800-1914*. Groningen: Nederlands-Agronomisch Historisch Instituut.

GOUDSWAARD, N. B., 1986. *Agrarisch onderwijs in Nederland 1783-1983: hoe het worstelde en groeide*. Culemborg: Educaboek.

GOURCY, Conrad D., 1850. *Second voyage agricole en Belgique, en Hollande et dans plusieurs départements de la France*.

GRATEMA, S., 1892. Drie stukken betrekkelyk Overijselsche marken. *Verslagen en mededeelingen / Vereeniging tot Uitgave der Bronnen van het Oude Vaderlandsche Recht*, II (6), 545-50.

GROENEVELD MEYER, W. L., 1924. *De tariefwetgeving van het Koninkrijk der Nederlanden (1816-1819)*. Rotterdam.

GROOTE, Peter, 1996. *Infrastructure and Dutch economic development. A new long run data set for the Netherlands, 1800-1913*. Nederlandse geografische studies, 211. Utrecht-Groningen: Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig genootschap - Faculteit der ruimtelijke wetenschappen, Rijksuniversiteit Groningen.

HAGA, A., 1933. Hofboeken en markeboeken in Overijssel. *Nederlandsch archievenblad : orgaan van de Vereeniging van Archivarissen in Nederland*, 40, 40-5.

HEES, R., VAN DER MEER, C. L. J., and DE HOOG, J., 1983. *Landbouw en ontwikkeling: over de structurele rol en de plaats van de landbouw: opstellen aangeboden aan R. Van Hees bij zijn afscheid als hoogleraar aan de Rijksuniversiteit van Groningen*. 's-Gravenhage: VUGA.

HENDRIKX, J. A., 1998. *De ontginning van Nederland : beschrijving van het ontstaan van de agrarische cultuurlandschappen in Nederland*. Utrecht:

HERINGA, Jan, 1981. *Drentse rechtsbronnen : willekeuren, supplement op de ordelen van de Etstoel, goorspraken, indices*. Werken der stichting tot uitgaaf der bronnen van het oud-vaderlandse recht. no. 7. Zutphen: Walburg Pers.

HILFERINK, Paul G. M., 2010. Sociale spanningen binnen een kleine agrarische gemeenschap: de ontbinding van de marke van Wisch (1847). *Leidschrift Historisch Tijdschrift*, 25 (2), 132-45.

HILHORST, Jos G. M., 2002. De maalschap op Hoogland en de Sint-Paulusabdij. *Flehite: historisch jaarboek voor Amersfoort en omstreken*, 3, 6-35.

HOPPENBROUWERS, P., 2002. The use and management of commons in the Netherlands. An overview. In: *The management of common land in north west Europe, c. 1500-1850*, eds. M. De Moor, L. Shaw-Taylor and P. Warde, 88-112. Turnhout: Brepols.

HOPPENBROUWERS, P. and VAN ZANDEN, J. L., 2001. *Peasants into farmers? The transition of rural economy and society in the Low Countries (middle ages-19th century) in light of the Brenner debate*. Turnhout: Brepols.

HOPPENBROUWERS, P. C. M., 2007. Meer mythen rond twee meenten : de latere geschiedenis van het Wijkerzand te Wijk en de Ebbe te Aalburg (18e-20e eeuw). In: *Historische reeks Land van Heusden en Altena*, ed. Cornelis de Gast, 99-133. Wijk en Aalburg.

HOPPENBROUWERS, P. C. M., 2001. *Peasants into farmers? The transformation of rural economy and society in the Low Countries (middle ages-19th century) in the light of the Brenner debate*, eds. P. C. M. Hoppenbrouwers and J. L. van Zanden, 41-66. Turnhout: Brepols.

HOPPENBROUWERS, P. C. M., 1993. Een meent en haar mythen : de vroegste geschiedenis van het Wijkerzand (15de-16de eeuw). In: *Historische reeks Land van Heusden en Altena*, Vol. 3, ed. Anonymous, 41-65. Stichting Historische Reeks Land van Heusden en Altena.

HUUSSEN Jr., A. H. and KOSTER- VAN DIJK, J. M. I., 1975. De oudste kaart van de gemeente in Gooiland (1545). *Nederlandsch archievenblad : orgaan van de Vereeniging van Archivarissen in Nederland*, , 381-6.

JACOB, William, 1820. *A view of the agriculture, manufactures, statistics and society in the state of Germany and parts of Holland and France*. Londen: John Murray.

JANSEN, J. D., 1978. *De archieven van de Heren van Hoogersmilde, de Hollandse participanten van de Dieverder en Leggeler Smildervenen en de familie Fledderus te Hoogersmilde*. Assen: Rijksarchief in Drenthe.

JOCHEMS, G. M., 1990. *Inventaris van de archieven van de marken in de gemeente Apeldoorn (1452) 1458-1943*. Apeldoorn: Gemeentearchief Apeldoorn.

JOOSTING, J. G. C. and DE JONGE VAN ELLEMEET, B. M., 1920. *De marken van Drente, Groningen, Overijssel en Gelderland; Eerste aflevering*. Geschiedkundige atlas van Nederland. 's-Gravenhage: M. Nijhoff.

KALKHOVE, J., 1999. Landschapsecologie als zelfstandig vakgebied. In: *Landschapsecologie. Natuur en landschap in een veranderende samenleving*, eds. D. Van Dorp, K. J. Canters, J. T. R. Kalkhoven and P. Laan, 17-46. Amsterdam: Boom.

KLEP, P. M., 1973. *Groeidynamiek en stagnatie in een agrarisch grensgebied. De economische ontwikkeling in de Noord-Antwerpse Kempen en de baronie van Breda, 1750-1850*. Tilburg: Tilburg. Stichting Zuidelijk historisch Contact.

KNAEPEN, R. and ANTROP, M., 2002. Gemene pleinnederzettingen in de historisch-rurale Kempen van België en Nederland. *Historisch-geografisch tijdschrift*, 20, 22-32.

KNIBBE, Merijn, 1993. *Agriculture in the Netherlands 1851-1950. Production and institutional change*. Amsterdam:

KOCH, A. C. F. and MARIS, A. J., 1949. Meentgenootschappen in het land van Buren. *Bijdragen en mededeelingen / Gelre, Vereeniging tot Beoefening van Geldersche Geschiedenis, Oudheidkunde en Recht*, 49, 163-204.

KONING, Niek, 1994. *The Failure of Agrarian Capitalism: Agrarian Politics in the United Kingdom, Germany, the Netherlands and the USA, 1846-1919*. Londen: Routledge.

KOS, Anton, 1999. De goede luden van Gooiland. Over de oorsprong van een marke. *Madoc*, 13 (2), 88-99.

KOS, H. A., 1997. Van er scharinge. De Middeleeuwse schaarbrieven van de Gooise marke. *Tussen Vecht en Eem*, 15 (3), 147-53.

KOS, H. A., 1997. *Het land van de Erfgooiers: het Gooi in beeld vanaf 1700: historisch overzicht tevens catalogus*. Huizen:

KOSSMANN, Ernst H., 1986. *De Lage Landen 1780 1980 twee eeuwen Nederland en België. 1 1780 1914*. Amsterdam: Elsevier.

KOSSMANN, Ernst H., 1986. *De Lage Landen 1780 1980 twee eeuwen Nederland en België. 2 1914 1980*. Amsterdam: Elsevier.

KOSSMANN, Ernst H., 1984 (4th ed.). *De Lage Landen 1780 1940 anderhalve eeuw Nederland en België*. Amsterdam: Elsevier.

KOSSMANN, Ernst H., 1978. *The Low Countries 1780 1940*. Oxford: Clarendon press.

KOSTER-VAN DIJCK, J. M. I., 1980. *Gooilanders voor de Grote Raad, 1470-1572. Processen uit het archief van de Grote Raad van Mechelen met betrekking tot inwoners en instellingen in en om Gooiland*. Amsterdam:

KYMMELL, J. T., 1867. *Plan van veiling : Donderdag, vrijdag en zaterdag 24, 25, 26 januarij 1867, des morgens 10 uur, ten huize van Mejufvrouw de Wed. A. Luinge te Hoogeveen, Provincie Drenthe : Ten overstaan van mr. J.T. Kijmmell, ..., van gronden en veenen aaneengelegen onder de gemeenten Westerbork en Hoogeveen ... en bouwlanden in Oosterhesselen : De waardelen in Gees en het Woestenveen*. Hoogeveen.

LANDRE, W. J. N., 1886. Is er wel een mark? *De Economist*, 35 (2), 896-902.

LEENDERS, K. A. H. W., 1987. Van gemeeynten en vroonten. In: *Jaarboek Gebied- en oudheidkundige Kring Stad en land van Breda "De Orange Boom"*, ed. Anonymous, 44-79.

LEFEBVRE, G., 1972. *Les paysans du Nord pendant la Révolution française*. Paris.

LUDEN, E., 1918. *Stad en lande van Gooiland*.

MAARSCHALKERWEERD, P. C. B., 1981. *Inventaris van de archieven van de financiële instellingen van de landsheer 1529-1581 en de daarop volgende gewestelijke besturen 1581-1810*. Utrechts Archief.

MANSKI, E. and THOEN, E., 1997. Ecologische geschiedenis in Vlaanderen en Nederland. *Leefmilieu*, 1, 11-7.

MARTENS VAN SEVENHOVEN, A. H., 1940. Het recht op gemeene gronden in de graafschap Zutphen. *Verslagen en mededeelingen / Vereeniging tot Uitgave der Bronnen van het Oude Vaderlandsche Recht*, 9, 439-40.

MARTENS VAN SEVENHOVEN, A. H., 1925. *Marken in Gelderland*. Geschiedkundige atlas van Nederland. 's-Gravenhage:

MASTBOOM, Joyce M., 1994. Agriculture, technology, and industrialization: The rural textile sector in the Netherlands, 1830-1860. *Rural History: Economy, Society, Culture*, 5 (1), 41-61.

MINDERHOUD, G., 1954. *Veenman's Agrarische Winkler Prins. Encyclopedie voor landbouw; tuinbouw en bosbouw*, Vol. 3. Wageningen: Veenman.

MULDER, Gerard J. A. (ed.), 1949-59. *Handboek der geografie van Nederland*. Zwolle: J.J. Tijl.

NAARDING, J., 1949. Het oud-Drentse boerenleven in de spiegel der Markerechten. *Agronomisch-historisch jaarboek / Studiekring voor de Geschiedenis van den Landbouw*, 4, 7-12.

NAGGE, Wilhelm, 1724. *Weghwysers door de provincie van Overijssel, ende daerom leggende grensen: zijnde een seer nette accurate reiskaerte ... hier is ook bygevoegt de beschryvinge van land ende steden*.

NEEFJES, Jan. , 1990. *Een literatuur en kaartstudie naar de oude buurschap Harten, bij Renkum*. Verslag afstudeervak Historische geografie.

NOTERDAEME, E. H. J., 1955. Meetjeslandse moerontginners te Rozendaal en te Breda. *AML jaarboek*, (7), 105-8.

PAPING, R., 1995. *Voor een handvol stuivers (1770-1860)*. Groningen: Nederlands Agronomisch Historisch Instituut (Regio Project).

PERK, A., 1842. *Verslag omtrent den oorsprong en den aard der gebruikregten op de heiden en weiden in Gooiland: bijzonder in betrekking tot de vraag, wie de geregtigden zijn tot dat gebruik*. Arnhem.

PHILIPS, J. F. R., JANSEN, J. G. M., and CLAESSENS, Th. J. A. H., 1965. *Geschiedenis van de landbouw in Limburg 1750-1914*. Maaslandse monografieën. Assen: Van Gorcum.

PILAT, D., 1989. *Dutch agricultural export performance (1846-1926)*. *Historia Agriculturae* XIX. Groningen.

PLEYTE, Antonie M., 1879. *De rechtstoestand der markten in Nederland*. Leiden:

PLEYTE, Willem, 1874. *De overblijfselen van vroegere bewoning in en bij de buurschap Engeland gemeente Beekbergen*. Aanhangel van de dissertatie van Th. H. T. van Riemsdijk.

PRIESTER, Peter, 1998. *Geschiedenis van de Zeeuwse landbouw circa 1600-1910*. AAG bijdragen 37. Wageningen: Landbouwuniversiteit Wageningen. Afdeling agrarische geschiedenis Wageningen.

PRIESTER, Peter, 1991. *De economische ontwikkeling van de landbouw in Groningen 1800-1914. Een kwalitatieve en kwantitatieve analyse*. A.A.G. Bijdragen 31 (Wageningen, 1991) *Historia Agriculturae* 24 (Groningen, 1991). Wageningen.

RACER, Jan W., 1861. *Verhandeling van het regt der kotters in de marken van Overijssel : van heide en weide op de woeste velden in dezelve; en merkwaardige regten daaromtrent ... en aanmerkingen omtrent het Fransche gerigt ten possessor ... gegeven aan den kotter en landbouwer Jan Schreur, in de marke Volte ...* Deventer: Gerrit Brouwer.

RAVEN, Gerard, 2005. De herontdekking van malenhoeve Ten Bosch: het Hooglandse goederenbezit van het kapittel van Sint-Pieter. *Flehite: historisch jaarboek voor Amersfoort en omstreken*, 6, 64-93.

RAVEN, Gerard, 2003. De herontdekking van malenhoeve Ten Bosch: het Hooglandse goederenbezit van het kapittel van Sint-Pieter. *Flehite: historisch jaarboek voor Amersfoort en omstreken*, 3, 34-66.

RENES, J., 1999. *Landschappen van Maas en Peel. Een toegepast historisch-geografisch onderzoek in het streekplangebied Noord- en Midden-Limburg*. Leeuwarden: Eisma.

RENES, J., 1982. *Typologiën van bewonings- en perceelsvormen. Een overzicht van bestaand werk in Nederland en buurlanden*. Wageningen: Pudoc-Centrum voor Landbouwpublicaties en Landbouwdocumentatie.

RENES, J., *Dutch commons: variety and change*. Rural landscape between state and local communities in Europe, past and present. Proceedings of the 16th session of the Standing Conference for the Study of the Rural Landscape. Torino.

RIETER, P. and DOUMA, H., 1989. Juridische aspecten omtrent de uitgifte van de gemene gronden in 1308 door heer Jan van Kuyc. *Merlet : driemaandelijks blad van het streekarchivariaat Land van Cuijk*, 25, 79-83.

ROESSINGH, H. K., 1979. Landbouw in de Noordelijke Nederlanden 1650-1815. In: *Algemene Geschiedenis van Nederland*, Vol. 8, ed. D. Blok et al., 16-72. Haarlem

SALFELD, A., 1890. *De ontginning der Nederlandse heiden en het gebruik der hulpmeststoffen*. Arnhem: Quint.

SASSEN, A., 1880. Oorkonden betreffende het hoefslaan van gemeene gronden en het beleggen van waarheden in de Heerlijkheid van Helmond. *Verslagen en mededeelingen / Vereeniging tot Uitgave der Bronnen van het Oude Vaderlandsche Recht*, I (1), 29-33.

SCHMOOK Jr., G., 1980. Geografie van het Zuiden 1480-1780. In: *Algemene Geschiedenis der Nederlanden*, Vol. V, ed. D. Blok et al., 78-101. Haarlem: M. Nijhoff.

SCHOTANUS, H. R. F., 1966. *De buurschap Harselaar onder Voorthuizen : een reconstructie van het cultuurlandschap*. Thesis. Landbouwuniversiteit Wageningen.

- SCHUURMAN, A. J., 1989. *Materiële cultuur en levensstijl: een onderzoek naar de taal der dingen op het Nederlandse platteland in de 19e eeuw: de Zaanstreek, Oost-Groningen, Oost-Brabant*. AAG bijdragen 30. Wageningen: Landbouwwuniversiteit Wageningen. Afdeling agrarische geschiedenis Wageningen.
- SEBRECHTS, J., 1924. *De ontginningen in Nederland*. Brecht: L. Braeckmans.
- SINCLAIR, J., 1815. *Agricultural state of the Netherlands, compared with that of Great-Britain*. London.
- SLICHER VAN BATH, B. H., 1963. De oogstopbrengsten van verschillende gewassen, voornamelijk granen, in verhouding tot het zaaizaad, ca 810-1820. *AAG bijdragen*, 9, 29-127.
- SLICHER VAN BATH, B. H., 1960. *De agrarische geschiedenis van West-Europa (500-1850)*. Antwerpen-Utrecht.
- SLICHER VAN BATH, B. H., 1946. Stukken betreffende de maalschappen van het Halvinkhuizerbroek en van het Huinerveld of broek (onder Putten). *Verslagen en mededeelingen / Vereeniging tot Uitgave der Bronnen van het Oude Vaderlandsche Recht*, , 152-64.
- SLICHER VAN BATH, B. H., 1946. Manor, Mark and Village in the Eastern Netherlands. *Speculum : a journal of mediaeval studies*, 1, 115-28.
- SLICHER VAN BATH, B. H., 1944. *Mensch en land in de Middeleeuwen. 1. Mensch en gemeenschap 2. Mensch en omgeving*. Assen.
- SMITS, J. P., 1997. Economische groei en de aantasting van natuurlijke hulpbronnen. Theoretische beschouwingen met een toespitsing op de nederlandse situatie. *NEHA-Bulletin*, 1, 3-33.
- STEINMETZ, H., 1960. *Landbouwwerktuigen. Veeltalig geïllustreerd woordenboek*. Betzdorf-Sieg.
- STOL, Taeke, 1991. Meentgronden in de Gelderse Vallei; in het bijzonder de Bennekommer meent. *Eemvallei / Stichting Veldecologie Midden-Nederland*, 1 (1), 64-74.
- TADAMA, R. W., 1852. Het merkenregt van Zilvolde van den jare 1421. *Bijdragen voor vaderlandsche geschiedenis en oudheidkunde*, 8, 255-64.
- TE BRAKE, Wayne, 1981. Revolution and the rural community in the Eastern Netherlands. In: *Class conflict and collective action*, eds. Louise A. Tilly, Charles Tilly and Social S. H. Association, 53-71. Beverly Hills; London: Sage Publications.
- TE VAARWERK, B. H. M., S.a. *Inventaris van het archief van het Drostambt Salland, 1605/1700-1811*. Historisch Centrum Overijssel.

TEBRAKE, William H., 1985. *Medieval frontier culture and ecology in Rijnland*. Environmental history series. College station (Tex.): Texas A and M University Press.

THOEN, E. and VAN BAVEL, B. J. P., 1999. *Land productivity and agro-systems in the North Sea area. Middle Ages - 20th century. Elements for comparison*. CORN publication Series (Comparative Rural History of the North Sea Area), nr. 2. Turnhout: Brepols.

THOEN, Erik, 1998. Zeeuwse landbouw en Vlaamse landbouw vanaf de Middeleeuwen: antipoden of complementariteit? Opmerkingen naar aanleiding van het verschijnen van het boek van Peter Priester over de Zeeuwse landbouw. *Nehalennia*, 126, 8-19.

THYS, I., 1809. *Historische verhandeling over den Staet van het Nederland.*, Vol. I. Mechelen.

TIBBEN, H. (ed.), 2001. *Het markenboek van die buijrschap Heeten gehoorende onder den kerspel van Raelte in den Drostampte van Zallandt : Bij mij ondergeschrevenen doer last vanden marckenrichter Johan van Twickeloe ende der op den 2e Augusti 1627, binnen Deventer anwesenden gedeputeerden erffgenamen der voorschreven marcke uijt seker olt marckenboecxken getrouwelick gecopirt, ende daernaer van het voorvallende gecontinueert, soe volgt.*

TROMPETTER, Cor, 1997. *Agriculture, proto-industry and Mennonite entrepreneurship : a history of the textile industries in Twente 1600-1815*. Amsterdam: NEHA.

TROMPETTER, Cor and VAN ZANDEN, Jan L., 2001. *Over de geschiedenis van het platteland in Overijssel (1500-1850) elf studies*. IJsselacademie.

TUKKER, Annelies, 2010. Sanctionering en controle als sleutel tot overleving; Gemene gronden in Gelderland en Overijssel van de vijftiende tot de achttiende eeuw. *Leidschrift Historisch Tijdschrift*, 25 (2), 115-30.

VAN BAVEL, B. J. P., 1999. *Transitie en continueit de bezitsverhoudingen en de plattelandseconomie in het westelijke gedeelte van het Gelderse rivierengebied, ca. 1300 ca. 1570*. Werken Gelre. Hilversum: Verloren.

VAN BAVEL, Bas, 2005. Rural wage labour in the 16th century Low Countries: an assesment of the importance and nature of wage labour in the countryside of Holland, Guelders and Flanders. *Continuity and Change*, 21 (1), 37-72.

VAN BAVEL, Bas, 2002. People and land: rural population developments and property structures in the Low Countries, c. 1300-c. 1600. *Continuity and Change*, 17 (1), 9-37.

VAN BAVEL, B. J. P. and HOPPENBROUWERS, P. C. M., 2004. *Landholding and land transfer in the North Sea area late Middle Ages-19th century*. Turnhout: Brepols.

VAN CAENEGEM, R., 1966. *Boekenrecht en gewoonterecht: het Romeins recht in de Zuidelijke Nederlanden op het einde der Middeleeuwen*. Groningen: Wolters.

VAN DAM, P. J. E. M., 2001. Sinking peat bogs. Environmental change in Holland, 1350-1550. *Environmental History*, 6 (1), 32-45.

VAN DEN BROEK, J., 1986. Economische, sociale en culturele rechten. In: *De Rechten van de Mens omstreeks 1789 in de Oostenrijkse Nederlanden*, ed. Anonymous, 100ff. Amsterdam: Kluwer.

VAN DER BOON, H., 1991. *De polders van het Land van Vollenhove: waterbeheersing en ontginningen in een uitgeveend gebied 1848-1943*. PhD thesis. Universiteit van Amsterdam.

VAN DER BURG, Margreet, 2002. *Geen tweede boer. Gender, landbouwmodernisering en onderwijs aan plattelandsvrouwen in Nederland, 1863-1968*. A.A.G. Bijdragen. Wageningen: Afdeling Agrarische Geschiedenis Wageningen Universiteit.

VAN DER HAAR, J. and FABER, J. A., 1993. *De geschiedenis van de Landbouwniversiteit Wageningen.*, Vol. 3. Wageningen: Landbouwniversiteit Wageningen.

VAN DER HEIJDEN, H. A. M., 1996. *Oude kaarten der Nederlanden, 1548-1794.* PhD thesis. Katholieke Universiteit Leuven.

VAN DER LINDEN, H., 1987. *Les communautés rurales en Hollande, de la fin de l'époque mérovingienne à la Révolution française*. In: *Les communautés rurales*, Vol. 5, *Europe Occidentale et Amérique*, synthèse générale. Recueils de la Société Jean Bodin pour l'Histoire comparative des Institutions 44, ed. Anonymous, 477-83. Paris.

VAN DER POEL, J. M. G., 1991. Boeren op schrale grond. In: *Rijke oogst van schrale grond*, ed. Anonymous, 23-37. Zwolle: Waanders.

VAN DER POEL, J. M. G., 1983. *Honderd jaar landbouwmechanisatie*. Wageningen.

VAN DER POEL, J. M. G., 1960. De beoefening van de landbouwgeschiedenis in het binnen- en het buitenland. In: *Landbouwgeschiedenis. Een reeks artikelen*, ed. Anonymous, 185-210. Den Haag.

VAN DER WEE, H. and VAN CAUWENBERGHE, E., 1978. *Productivity of land and agricultural innovation in the Low Countries (1220-1800)*. Leuven.

VAN DER WOUDE, A. M., 1972. *Het Noorderkwartier. Een regionaal historisch onderzoek in de demografische en economische geschiedenis van westelijk Nederland van de late middeleeuwen tot het begin van de negentiende*, 3 vols. Wageningen.

VAN DIEVOET, E., 1943. *Het burgerlijk recht in België en in Nederland van 1800 tot 1940*. Anvers /La Haye.

VAN DIEVOET, G., 1980. De ontwikkeling van de rechtswetenschappen (1500-1800). In: *Algemene Geschiedenis der Nederlanden*, Vol. 7, ed. D. Blok et al., 311-20. Haarlem: M. Nijhoff.

VAN DORP, D., CANTERS, K. J., KALKHOVE, J. T. R., and LAAN, P., 1999. *Landschapsecologie; Natuur en landschap in een veranderende samenleving*. Amsterdam: Boon.

VAN DYKE, A., 1855. *The position and future prospects of the Netherlands Land Enclosure Company*. London.

VAN ENGELEN-VAN DER VEEN, G. A. J., 1924. *Marken in Overijssel*. Geschiedkundige atlas van Nederland. 's-Gravenhage: M. Nijhoff.

VAN ERMEN, E., 1986. Historische Cartografie van de Zuidelijke Nederlanden. Een kritisch overzicht (1980-1986). In: *Oude kaarten en plattegronden. bronnen voor de historische geografie van de Zuidelijke Nederlanden (16-18e Eeuw)*. Archief- en Bibliotheekwezen in België, vol. 31, eds. F. daelemans, H. Van der Haegen, and E. Van Hermen, 393-413. Brussel.

VAN HATTUM, M. and ROOSEBOOM, H., 1977. *Glossarium van oude Nederlandse rechtstermen*. Verzamelen en bewerken van de jurisprudentie van de Grote Raad (Nieuwe Reeks), vol. 2. Amsterdam: Universiteit van Amsterdam, Faculteit der Rechtsgeleerdheid.

VAN HOUTTE, J. A., 1977. *An economic History of the Low Countries 800-1800*. London.

VAN HOUTTE, J. A., 1964. *Economische en sociale geschiedenis van de Lage Landen*. Anvers.

VAN LENNER, M. J., 1987. Friesche Dorpsgemeenschappen. In: *Les communautés rurales*, Vol. 5, *Europe Occidentale et Amériqye*, synthèse générale. Recueils de la Société Jean Bodin pour l'Histoire comparative des Institutions 44, ed. Anonymous, 485-98. Paris.

VAN NIEUWENHUYZE, D., 1993. *Bronnen voor de geschiedenis van de landbouw in de Nederlanden.*, Vol. 3. Brussel.

VAN SPAEN LA LECOQ, Willem A., 1801-5. *Oordeelkundige inleiding tot de historie van Gelderland*. Utrecht: B. Wild en J. Altheer.

VAN VILSTEREN, V. T. and KLEINJAN, A. G., 1985. *Ondergedoken en opgegraven in Baalder. Middeleeuwse vondsten uit een Overijsselse buurschap*. Van beek en land en mensenhand, Vol. 244. Amersfoort: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek.

VAN ZANDEN, J. L., 2001. De opheffing van de markegenootschappen in Salland (1810-1865). In: *Over de geschiedenis van het platteland in Overijssel (1500-1850)*, eds. C. Trompetter and Jan L. van Zanden, 145-54.: IJsselacademie-Van Deirse Instituut.

VAN ZANDEN, J. L., 1999. The paradox of the Marks. The exploitation of commons in the eastern Netherlands, 1250-1850 (Chaloner Memorial Lecture). *Agricultural History Review*, 47 (2), 125-44.

VAN ZANDEN, Jan L., 1994. Regionale verschillen in landbouwproductiviteit en loonpeil in de Lage Landen aan het begin van de negentiende eeuw. Een toetsing van de Mokyr-hypothese. *NEHA-JAARBOEK voor economische, bedrijfs- en techniekgeschiedenis*, 58, 271-86.

VAN ZANDEN, J. L., 1991. 'Den zedelijken en materiëlen toestand der arbeidende bevolking ten platten lande'; een reeks rapporten uit 1851. *Historia agriculturae*. Groningen: Nederlands Agronomisch-Historisch Instituut.

VAN ZANDEN, J. L., 1986. De opheffing van de markegenootschappen in Salland (1810-1865). *Spiegel Historiae*, 1, 35-40.

VAN ZANDEN, J. L., 1986. Modernisering en toenemende betekenis van de overheid, 1800-1950. In: *Agrarische geschiedenis van Nederland; van prehistorie tot heden*, ed. L. Noordegraaf, 85-140. 's-Gravenhage: Staatsuitgeverij 's-Gravenhage.

VAN ZANDEN, J. L., 1985. *De economische ontwikkeling van de Nederlandse landbouw in de negentiende eeuw, 1800-1914*. A.A.G. bijdragen. Wageningen: Landbouwhogeschool, Afd. Agrarische Geschiedenis.

VAN ZANDEN, J. L. and VAN DER VEEN, D. J., 1984. Boeren, keuters en landarbeiders de sociale structuur van Salland aan het begin van de negentiende eeuw. *Tijdschrift voor sociale geschiedenis*, 10 (34), 155-93.

VAN ZANDEN, Jan L. and VAN RIEL, Arthur, 2000. *Nederland 1780-1914; Staat, instituten en economische ontwikkeling*. Amsterdam: Balans.

VAN ZANDEN, Jan L. and VERSTEGEN, S. W., 1993. *Groene geschiedenis van Nederland*. Utrecht: Het Spectrum.

VANDENBROEKE, C., 1975. *Agriculture et alimentation dans les Pays-Bas autrichiens*. Gent-Leuven: Belgisch Centrum voor Landelijke Geschiedenis.

VANDENBROEKE, C., 1967. De graanpolitiek in de Oostenrijkse Nederlanden. *Belgisch Tijdschrift voor Filologie en Geschiedenis/Revue belge de philologie et d'histoire*, XLV (2), 369-87.

VANDERWEE, H. and VAN CAUWENBERGHE, E. (eds.), 1978. *Productivity of land and agricultural innovation in the Low Countries (1250-1800)*. Leuven.

VENNER, G. H. A., 1985. *De Meinweg: onderzoek naar recht op gemene gronden in het voormalige Gelder-Gulikse grensgebied 1400-1822*. Thesis. Universiteit Nijmegen.

VENNER, J., 2000. Landbouw: ontginningen en nieuwe technieken. In: *Geschiedenis van Limburg*, Vol. 1, ed. Anonymous, 120-3.

VERA, H. L. M., 1997. *Geene marken? Een onderzoek naar de aard van de rechtsverhoudingen tot de Noord-Brabantse gemene gronden*.

VERA, H. L. M., 1996. Gemene gronden. In: *Noord-Brabant tijdens de Republiek der Verenigde Nederlanden, 1572-1795: een institutionele handleiding*, ed. J. G. M. Sanders, 214-29. Hilversum : Verloren,

VERAGHTERT, K., 1977. Conjunctuurbewegingen 1830-1914. In: *Algemene geschiedenis der Nederlanden*, Vol. dl. 12, ed. D. Blok et al., 12-9. Haarlem: M. Nijhoff.

VERHULST, A. and BLOK, D. P., 1981. De agrarische nederzettingen. In: *Algemene Geschiedenis der Nederlanden*, Vol. 1, ed. Anonymous, 153-64. Haarlem.

VERHULST, A. and BLOK, D. P., 1981. Het natuurlandschap. In: *Algemene Geschiedenis der Nederlanden*, Vol. 1, ed. Anonymous, 116-42. Haarlem.

VERHULST, A. and GOTTSCHALK, M. K. E., 1980. *Transgressie en occupatiegeschiedenis in de kustgebieden van Nederland en België*. Gent: BCLG.

VERMEULEN, D. H., 1966. *Den Haag en de landbouw. Keerpunten in het negentiende-eeuwse landbouwbeleid*. Assen.

VERRIPS-ROUKENS, K., 1980. Pachtrelaties en patronage: machtsbalansen op een Sallands landgoed. *Tijdschrift voor sociale geschiedenis*, 6 (18), 139-61.

VERVLOET, J. A. J., 1986. Het zandlandschap. In: *Het Nederlands landschap. Een historisch-geografische benadering*, eds. S. Barends et al., 104-27. Utrecht.

VERVLOET, J. A. J., 1984. *Inleiding tot de historische geografie van de Nederlandse cultuurlandschappen*. Wageningen.

VLIBERGH, E., 1906. *Staat van den Landbouw in het Koninkrijk der Nederlanden gedurende den jare 1823*.

WESTON, R., 1950. *Verhandeling over de landbouw in Vlaanderen en Brabant, 1644-1645*. Brugge.

ZOETE, A., 1977. Heffingen op het Gemene Land ten bate van de Vier Leden en de 3 Staten van Vlaanderen (1405-1419). Colloquium 26.6.XI.1975 Vde lustrum. *Standen en Landen*, XXX, 121-59.

ZUTTERMAN, H., 1967. Griffier Roelandts en het Beverhoutsveld. *Jaarboek Heemkundige kring Bos en Beverveld*, 2, 43-50.

ZWAENEPOEL, A., 1998. Evolutie van de vegetatie van het orchideenhooilandje in de gemene weide te Assebroek na 13 jaar hooibeheer. *Arsbroek*, 15, 80-8.

ZWAENEPOEL, M. and VANHOVE, N., 1965. *De landbouw in West-Vlaanderen. Een economische en sociografische analyse*. Brugge